

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 9

1. Κείμενο

Περὶ μὲν τοίνυν αὐτῆς τῆς αἰτίας οὐκ οἶδ' ὅ τι δεῖ πλείω λέγειν· δοκεῖ δέ μοι, ὦ βουλή, ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολογεῖσθαι, ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντὸς τοῦ βίου λόγον δίδοναι. δέομαι οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαι μου. ποιήσομαι δὲ τὴν ἀπολογίαὶν ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων.

2. Μετάφραση

Σχετικά, λοιπόν, με την ίδια την κατηγορία δε γνωρίζω γιατί πρέπει να πω περισσότερα. Μου φαίνεται, όμως, κύριοι Βουλευτές, ότι ενώ στους υπόλοιπους δικαστικούς αγώνες ταιριάζει να απολογείται (ο κατηγορούμενος) μόνο για τις κατηγορίες αυτές καθαυτές, στις δοκιμασίες όμως είναι δίκαιο να λογοδοτεί για ολόκληρο το βίο του. Σας παρακαλώ, λοιπόν, να με ακούσετε με εὐνοία. Και θα κάνω την απολογία μου όσο το δυνατόν πιο σύντομη.

3. Κείμενο-Μετάφραση σε αντιστοιχίση

Περὶ μὲν τοίνυν αὐτῆς τῆς αἰτίας
οὐκ οἶδ' ὅ τι δεῖ πλείω λέγειν·
δοκεῖ δέ μοι, ὦ βουλή,
ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι
προσήκειν ἀπολογεῖσθαι
περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων,
ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι
λόγον δίδοναι παντὸς τοῦ βίου.
δέομαι οὖν ὑμῶν ἀκροάσασθαι μου μετ'
εὐνοίας.
ποιήσομαι δὲ τὴν ἀπολογίαὶν
ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων.

Σχετικά, λοιπόν, με την ίδια την κατηγορία
δε γνωρίζω γιατί πρέπει να πω περισσότερα.
Μου φαίνεται, όμως, κύριοι Βουλευτές,
ὅτι ενώ στους υπόλοιπους δικαστικούς αγώνες
ταιριάζει να απολογείται (ο κατηγορούμενος)
μόνο για τις κατηγορίες αυτές καθαυτές,
στις δοκιμασίες όμως είναι δίκαιο
να λογοδοτεί για ὅλο το βίο του.
Σας παρακαλώ, λοιπόν, να με ακούσετε με εὐ-
νοία.
Και θα κάνω την απολογία μου
ὅσο το δυνατόν πιο σύντομη.

4. Γλωσσικά - Γραμματικά σχόλια

Περὶ: κύρια πρόθεση συντασσόμενη (εδώ) με γενική (= για, σχετικά με).
μὲν: παρατακτικός αντιθετικός σύνδεσμος (= λοιπόν).

εϋνοίας (ή εϋνοια): < εϋ + νοϋς

• ακροάσασθαι (ἀκροῶμαι): < ἄκρος + οὔς

6. Λεξιλογικός πίνακας

α.ε.	Μετάφραση	Σύνθετα-Παράγωγα ν.ε.
αΐτιας	κατηγορία	αιτία, αιτιατός, αιτιακός, αιτιατική, υπαίτιος, αναίτιος
οΐδα	γνωρίζω	βλ. παρ. 1 συνήδη
πλείω	περισσότερο	βλ. παρ. 3 πλέον
λέγειν	λέγω	βλ. παρ. 2 λέγοντος
δοκεῖ	νομίζω	βλ. παρ. 3 δόξαν
βουλή	βουλή	βλ. παρ. 1 βουλή
ἀγῶσι	δικαστικός αγώνας	αγωνίζομαι, αγωνιστικός, αγωνιστής, αγώνισμα, αγώνας, διαγωνισμός, διαγώνισμα, διαγωνιστικός, διαγωνιζόμενος
κατηγορημένων	κατηγορία	βλ. παρ. 1 κατηγοροῖς
προσῆκειν	ταιριάζει	ανήκω, καθήκον, προσηκόντως
ἀπολογεῖσθαι	απολογούμαι	βλ. παρ. 8 ἀπολογία
δοκιμασίαις	δοκιμασία	βλ. παρ. 3 δοκιμάζειν
δίκαιον	δίκαιος	δικαιοσύνη, δικαίωνω, άδικος, ένδικος, δικαστήριο, δικαστικός
εἶναι	εἶναι	βλ. παρ. 3 εἶμι
παντός	ολόκληρος	βλ. παρ. 1 παντός
βίου	ζωή	έμβιος, άβιος, βιώσιμος, βιοτικός, διαβίωση, επιβίωση, συμβίωση, βίος, βιολογία, βιολογικός
λόγον	λόγος	βλ. παρ. 2 λέγοντος
διδόναι	δίνω	δόση, δίνω, δοτός, δόσιμο, δότης, δωρεά, δώρο, δωρίζω
δέομαι	παρακαλώ	δέηση, δεητικός, ενδεής, ένδεια
εϋνοίας	εϋνοια	βλ. παρ. 3 εϋνοιας
ἀκροάσασθαι	ακούω	ακροατήριο, ακροατής, ακροαματικότητα, ακροαστικός, ακρόαση

ποιήσομαι

κάνω

βλ. παρ. 1 ποιεῖν

ἀπολογία

απολογία

βλ. παρ. 8 ἀπολογία

δύνωμαι

μπορώ

δύναμη, δυνατός, δυναμικός, δυνατότητα, αδύναμος, αδύνατος, δυναμίτης, ενδυναμώνω, δυνάστης, δυναστεία, δυναμωτικός

βραχυτάτων

σύντομα

βράχυνση, βραχύβιος, βραχύτητα, βραχυκύκλωμα, βραχυκυκλώνω, βραχυλογία, βραχυπρόθεσμος, βραχύσωμος

10. Νοηματική απόδοση

Το πρώτο μέρος της απολογίας του έχει τελειώσει, και ο Μαντίθεος δηλώνει ότι δεν έχει να προσθέσει κάτι παραπάνω, αφού πιστεύει ότι με τις ατράνταχτες αποδείξεις που παρουσίασε στους Βουλευτές, έχει κατορθώσει να ανασκευάσει πλήρως την εις βάρος του κατηγορία. Στο υπόλοιπο μέρος του λόγου του, όπως πληροφορεί τους Βουλευτές, θα ασχοληθεί με την παρουσίαση των υπόλοιπων πλευρών της ζωής του, οι οποίες σε δίκες δοκιμασίας είναι εξίσου σημαντικές με την αντίκρουση της κατηγορίας και την απόδειξη της αθωότητας του ομιλητή. Η πολιτεία χρειάζεται να έχει στην υπηρεσία της ανθρώπους ηθικά άμεμπτους τόσο στο ιδιωτικό όσο και στο δημόσιο επίπεδο για να διασφαλίζουν τα συμφέροντά της. Ο Μαντίθεος δηλώνει πως ανήκει σε αυτήν την κατηγορία πολιτών και σκοπεύει να το αποδείξει. Παρακαλεί, λοιπόν, τους Βουλευτές να τον ακούσουν με εύνοια και, για να διευκολύνει το έργο του, τους υπόσχεται να είναι όσο το δυνατόν πιο σύντομος και περιεκτικός.

ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Περί αυτής τῆς αἰτίας: Ο Μαντίθεος, στις προηγούμενες παραγράφους, παρουσίασε όλα τα στοιχεία που ο ίδιος θεωρούσε αθωωτικά. Δεν έχει, λοιπόν, να προσθέσει κάτι παραπάνω σχετικά με την κατηγορία και αποφασίζει να φωτίσει άλλες πτυχές της ιδιωτικής και της δημόσιας ζωής του.

έν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι: Η δοκιμασία διαφέρει από τους υπόλοιπους δικαστικούς αγώνες τόσο ως προς το στόχο όσο και προς τη μέθοδο που ακολουθούσε ο κατηγορούμενος κατά την αγόρευσή του. Με την αναφορά αυτήν αιτιολογεί τη συνέχεια που θα έχει η απολογία του.

έν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντός τοῦ βίου λόγον δίδοναι: Η δοκιμασία διέφερε από τις κλασικές δίκες, γιατί ο κατηγορούμενος όφειλε να αναφερθεί στο σύνολο του βίου του, ιδιωτικού και δημόσιου, προκειμένου να αποδείξει ότι αποτελεί υπόδειγμα πολίτη, ο οποίος θα υπηρετήσει ευσυνειδήτητα την πολιτεία. Οι μελλοντικοί αξιωματούχοι όφειλαν να είναι άμεμπτοι και ανέπηρέαστοι από προσωπικές προτιμήσεις στην εκτέλεση του έργου τους.

δέομαι οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαι μου: Η παράκληση των ομιλητών προς τους δικαστές για ευνοϊκή ακρόαση όσων θα έλεγαν, αποτελεί τυπικό γνώρισμα όλων των ρητορικών λόγων. Οι κατηγορούμενοι επιθυμούσαν να έχουν απέναντί τους ένα ακροατήριο το οποίο θα ήταν ευνοϊκά διατεθειμένο προς τους ίδιους και τις απόψεις τους. Σε ένα δικαστήριο μάλιστα, το οποίο αποτελούνταν από εκατοντάδες δικαστές, οι οποίοι όμως δεν είχαν τις τυπικές νομικές γνώσεις, η επίκληση στο συναίσθημα ήταν απαραίτητη και, πολλές φορές, πιο αποτελεσματική από την παρουσίαση σύνθετων νομικών επιχειρημάτων.

ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων: Άλλη μια τυπική έκφραση που συναντά κανείς στους δικανικούς λόγους. Η πολυλογία των ομιλητών συχνά κούραζε τους δικαστές. Για να κερδίσουν, λοιπόν, την εύνοια τους οι διάδικοι υπόσχονταν ότι δε θα μιλήσουν πολύ αλλά θα είναι σύντομοι και ουσιαστικοί στο λόγο τους.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

ΘΕΣΗ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

Η παράγραφος 9 ανήκει στη Διήγηση-Απόδειξη. Λειτουργεί ως συνδετική ανάμεσα στο πρώτο μέρος της απολογίας, στο οποίο ο ομιλητής ασχολήθηκε επισταμένα με την ανασκευή των κατηγοριών εις βάρος του (Περὶ μὲν τοίνυν αὐτῆς τῆς αἰτίας οὐκ οἶδ' ὃ τι δεῖ πλείω λέγειν), και στο δεύτερο, στο οποίο αναφέρεται στη ζωή του σε ιδιωτικό και δημόσιο επίπεδο. Το σκέλος αυτό ήταν εξίσου σημαντικό με το προηγούμενο, αφού για να εκλεγεί κάποιος Βουλευτής, δεν αρκούσε να αποδείξει ότι δεν τον βάρυνε κάποιο αδίκημα, αλλά όφειλε να παρουσιάσει επαρκή στοιχεία, τα οποία θα έδειχναν ότι ήταν ενάρετος και συνετός πολίτης (έν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντός τοῦ βίου λόγον δίδοναι).

ΣΚΟΠΟΣ ΡΗΤΟΡΑ

Ο Μαντίθεος αναγνωρίζει ότι ολοκλήρωσε την παρουσίαση των στοιχείων που αποδεικνύουν την αθωότητά του στις προηγούμενες παραγράφους του λόγου του (§ 4-8) (*Περί μὲν τοίνυν αὐτῆς τῆς αἰτίας οὐκ οἶδ' ὅ τι δεῖ πλείω λέγειν*), γι' αυτό αποφασίζει να προχωρήσει στο επόμενο σκέλος του λόγου του. Γνωρίζει τις ιδιαιτερότητες της δοκιμασίας και αντιλαμβάνεται ότι οφείλει να δώσει στοιχεία σχετικά με την ιδιωτική και δημόσια ζωή του για να διευκολύνει το έργο των Βουλευτῶν (*ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντός τοῦ βίου λόγον δίδοναι*). Η συμμόρφωσή του προς τις επιταγές του θεσμοῦ αποδεικνύει ότι τον σέβεται και αναγνωρίζει τη σημασία του για την εύρυθμη λειτουργία της πόλης. Επειδή, ὅμως, ανησυχῆι για την υπομονή των Βουλευτῶν, δηλώνει ότι ο λόγος του θα εἶναι σύντομος και περιεκτικός, ὅπως ἄλλωστε ἦταν και ο υπόλοιπος μέχρι αυτό το σημείο (*ποιήσομαι δὲ τὴν ἀπολογίαν ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων*). Με αυτόν τον τρόπο, οι Βουλευτῆς θα ἔχουν τη δυνατότητα να σχηματίσουν ολοκληρωμένη εικόνα για το άτομό του και θα αποφασίσουν ἀνάλογα.

Η παράγραφος αυτή αποτελεί ουσιαστικά **δεύτερο προοίμιο** του λόγου. Γι' αυτό ο ομιλητῆς ζητά την **εὐνοία** του ακροατηρίου του (*δέομαι σὺν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαί μου*), επιδιώκει την **εὐμάθειά** του (*ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντός τοῦ βίου λόγον δίδοναι*) και τέλος κερδίζει την **προσοχή** του, με την υπόσχεσή του ότι θα εἶναι σύντομος και δε θα τους κουράσει (*ποιήσομαι δὲ τὴν ἀπολογίαν ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων*).

A. ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΡΗΤΟΡΑ (ΕΝΤΕΧΝΕΣ ΠΙΣΤΕΙΣ)

Αν και η παράγραφος λειτουργεί συνδετικά ἀνάμεσα στα δύο κύρια μέρη της Δίηγησης-Απόδειξης, ο ομιλητῆς δε σταματά να εκθέτει επιχειρήματα τα οποία θα εξασφαλίσουν την αθώωση και την είσοδό του στη Βουλή.

1. Μετά την κατάθεση του μάρτυρα, ο οποίος, φυσικά, θα επιβεβαίωσε τους ισχυρισμούς του Μαντιθέου σχετικά με την αποδημία του στον Πόντο και τον ακριβή χρόνο της επιστροφῆς του μαζί με τον αδελφό του, ο ομιλητῆς αισθάνεται ότι δε γνωρίζει τι παραπάνω πρέπει να πει για να αποδείξει την αθωότητά του (*Περί μὲν τοίνυν αὐτῆς τῆς αἰτίας οὐκ οἶδ' ὅ τι δεῖ πλείω λέγειν*). Αποφασίζει, λοιπόν, να εγκαταλείψει το πρώτο σκέλος της δοκιμασίας και να προχωρήσει στο δεύτερο, δηλαδή στην παρουσίαση της ιδιωτικῆς και δημόσιας ζωῆς του.
2. Γνωρίζει ότι ενδεχομένως θα κουράσει τους Βουλευτῆς, ἀλλά οφείλει να το πράξει, υπακούοντας στους κανόνες της δοκιμασίας (*ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντός τοῦ βίου λόγον δίδοναι*), επειδή με αυτόν τον τρόπο η πολιτεία θα εξασφαλίσει τα συμφέρο-

να και την εύρυθμη λειτουργία της. Η εξέταση του βίου του δοκιμαζόμενου ήταν σύμφωνη με τους νόμους του αθηναϊκού κράτους. Οι Αθηναίοι πίστευαν ότι ο κάθε πολίτης που ασχολούνταν με τα δημόσια θέματα έπρεπε να είναι υπόδειγμα ανθρώπου και πολίτη τόσο στις ιδιωτικές όσο και στις δημόσιες υποθέσεις του.

Καταφεύγοντας στα παραπάνω λογικά και πραγματικά επιχειρήματα, ο Μαντίθεος μένει πιστός στη χρήση τους, κερδίζοντας την υποστήριξη των Βουλευτών, αφού δεν καταφεύγει σε ρητορικά τεχνάσματα για να αποδείξει την αθωότητά του.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΩΝ

Τα επιχειρήματα που χρησιμοποιεί ο Μαντίθεος, αν και είναι λογικά, επιδρούν συναισθηματικά στους Βουλευτές. Δείχνουν την αυτοπεποίθηση και τη σιγουριά του ομιλητή, ο οποίος αισθάνεται ότι δε χρειάζεται να επικαλεστεί επιπλέον στοιχεία για να αποδείξει τη σαθρότητα της κατηγορίας ούτε να σπαταλήσει περισσότερο το χρόνο του ακροατηρίου του (*Περὶ μὲν τοίνυν αὐτῆς τῆς αἰτίας οὐκ οἶδ' ὅ τι δεῖ πλείω λέγειν*). Η βεβαιότητά του και η τήρηση μιας τέτοιας στάσης αναμενόμενο είναι να λειτουργήσουν ευνοϊκά για τον ίδιο και την τελική απόφαση.

Βέβαια, κάποιος καχύποπτος ακροατής θα μπορούσε να ισχυριστεί ότι ο Μαντίθεος δεν κατόρθωσε ποτέ να ανασκευάσει ουσιαστικά το πιο σοβαρό σκέλος της εις βάρος του κατηγορίας, ότι, δηλαδή, συμμετείχε στο ιππικό την περίοδο των Τριάκοντα Τυράννων, αφού το γεγονός ότι δεν αναφερόταν στον κατάλογο των φυλάρχων δεν επαρκεί για να εξασφαλίσει την αθωότητά του⁶.

ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΗΘΗ (ΗΘΟΠΟΙΙΑ)

Σε αυτήν την παράγραφο ο ομιλητής ασχολείται αποκλειστικά με το πρόσωπό του και την περαιτέρω βελτίωση της καλής εικόνας που έχει δημιουργήσει στους Βουλευτές για τον ίδιο.

Α) Ηθος ομιλητή

Ο Μαντίθεος ξεκινά το λόγο του με το συμπέρασμα ότι έχει μιλήσει αρκετά για την κατηγορία. Ο λιτός και απλός τρόπος εκφοράς της πρότασης δείχνει την απόλυτη βεβαιότητά του ότι ανασκευάσε πλήρως τις κατηγορίες. Είναι και αυτό δείγμα της μεγάλης του αυτοπεποίθησης (*Περὶ μὲν τοίνυν αὐτῆς τῆς αἰτίας οὐκ οἶδ' ὅ τι δεῖ πλείω λέγειν*). Ο Μαντίθεος παρουσιάζεται γνώστης της διαδικασίας που ακολουθείται κατά τη δοκιμασία, την οποία σέβεται απόλυτα (*δοκεῖ δέ μοι, ὦ βουλή, ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων προσήκειν ἀπολογεῖσθαι, ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις δίκαιον εἶναι παντὸς τοῦ*

⁶ Βλ. § 7: Αξιολόγηση επιχειρημάτων - Ανατροπή επιχειρημάτων Μαντιθέου.

βίου λόγον δίδοναι). Παράλληλα, επιδεικνύει το **σεβασμό** του προς τους Βουλευτές και το θεσμό τον οποίο εκφράζουν (*δέομαι οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαί μου*), αναγνωρίζοντας την αξία του χρόνου τους, ο οποίος είναι απαραίτητο να αξιοποιείται αποτελεσματικά (*ποιήσομαι δὲ τὴν ἀπολογίαν ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων*).

ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΗΘΗ (ΠΑΘΟΠΟΙΙΑ)

Ο Μαντίθεος φροντίζει να διεγείρει στις ψυχές των Βουλευτών τη **συμπάθεια** και την **εὐνοία** τους (*δέομαι οὖν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκροάσασθαί μου*), καθώς παρουσιάζεται να συμμορφώνεται πλήρως προς τις επιταγές του θεσμού της **δοκιμασίας**. Επίσης, προσελκύει την **προσοχή** του ακροατηρίου του, αφού δηλώνει ότι δε θα μακρηγορήσει, αλλά θα είναι σύντομος και στο υπόλοιπο μέρος του λόγου του (*ποιήσομαι δὲ τὴν ἀπολογίαν ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων*), εμμένοντας στα πιο βασικά και καίρια σημεία της ζωής του, τα οποία, όμως, θα δώσουν μια ξεκάθαρη εικόνα στους Βουλευτές για την ιδιωτική και τη δημόσια ζωή του.

Β. ΑΤΕΧΝΕΣ ΠΙΣΤΕΙΣ

Στη συγκεκριμένη παράγραφο δεν υπάρχουν άτεχνες πίστεις.

ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΗ-ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Αν και η παράγραφος αυτή λειτουργεί συνδεδειγμένα ανάμεσα στα δύο βασικά μέρη της απολογίας του Μαντιθέου, την ανασκευή των κατηγοριών και την παρουσίαση της ιδιωτικής και δημόσιας ζωής του, ο λόγος δε χάνει ούτε λεπτό τη δύναμη και το ύφος του. Ο ανακεφαλαιωτικός χαρακτήρας της αποκαλύπτεται από τη χρήση συμπερασματικών συνδέσμων (*τοίνυν*), ενώ κυριαρχούν και οι αντιθετικοί, οι οποίοι προβάλλουν τις διαφορές ανάμεσα σε μία (τυπική) δίκη και τη **δοκιμασία**. Πέρα από τα παραπάνω γενικά χαρακτηριστικά, στη συγκεκριμένη παράγραφο, διακρίνουμε τα εξής εκφραστικά μέσα.

1. Ο ομιλών καταφεύγει στη χρήση αντιθέσεων, επιδιώκοντας να δώσει **έμφαση** στο δεύτερο μέρος της αντίθεσης.
 - *Περὶ μὲν ... αὐτῆς τῆς αἰτίας - δοκεῖ δέ μοι*
 - *ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι - ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις*
 - *περὶ αὐτῶν μόνων τῶν κατηγορημένων - παντὸς τοῦ βίου*
 - *δέομαι (μὲν) - ποιήσομαι δέ*
2. Επίσης, η παρουσία του πάρισου, με τον ἴσο αριθμὸ συλλαβῶν (8), συνδέει τις ἔννοιες της δίκης και της **δοκιμασίας** και σε συνδυασμὸ με την ἀντίθεση που ἀναφέραμε ἤδη, προσφέρει στους Βουλευτές ἕνα ευχάριστο **ακουστικό ἐρέθισμα**.

- *έν μὲν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσι ... ἐν δὲ ταῖς δοκιμασίαις.*
3. Συνεχίζει τη χρήση περιφράσεων, την οποία ξεκίνησε στην προηγούμενη παράγραφο για να δώσει **όγκο** στο λόγο του και να **εντυπωσιάσει** τους Βουλευτές με την εκλεπτυσμένη φρασεολογία του.
- *παντὸς τοῦ βίου λόγον διδόναι (= ἀπολογεῖσθαι περὶ παντός τοῦ βίου).*
 - *ποιήσομαι δὲ τὴν ἀπολογία* (= ἀπολογήσομαι).